

"Hem ferdin ahkâmda istinbatı ve içtihadında -hevesi karışmamak şartıyla- o kendi nefsi için amel edebilir, fakat başkalarına hüccet tutamaz." Burayı açıklayabilir misiniz?

"Hem ferdin ahkâmda istinbatı ve içtihadında -hevesi karışmamak şartıyla- o kendi nefsi için amel edebilir, fakat başkalarına hüccet tutamaz. Tâ bir nevi icma' o hükmü tasdik etsin."(1)

Buradaki "**fert**" iki anlama geliyor. Birisi müçtehit seviyesindeki fert diğeri de hususi içtihadı hali ve durumu tevafuk eden mukallit ferttir.

Müçtehit seviyesindeki fert içtihat ve istinbat eder. Şayet bu içtihat icma tarafından tasdik edilirse, umama teşmil edilir. Yok icma tarafından tasdik edilmez ise, bu içtihat hususi ve fertle münhasır kalır.

Bu özel ve münhasır içtihadı, durumu uyan hâli tevafuk eden herhangi bir fertte uyabilir. Sadece bir müçtehit ve onun içtihadına uygun düşen bir ferde mahsus olan içtihat başkalarına hüccet ve delil olamaz. Bir içtihadın başkalarına delil ve hüccet olabilmesi, ancak icmanın tasdikine mazhar olması ile mümkündür.

Otuz iki farzı sayamayacak kadar ami ve avam adamların dinde içtihat edip istinbat etmesi pek mümkün değildir.

İçtihat makamı, çok yüksek ve derin bir ilim gerektiren bir makamdır.

(1) bk. [Emirdağ Lahikası-II, 72. Mektup.](#)